

ना.मे. लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई
आणि नागपूर येथे प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टीस यांची
नियुक्ती करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग
शासन निर्णय क्रमांक एमएलआय-०५२४/प्र.क्र.६५/कामगार-६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २७ जून, २०२४

- वाचा:** १) शासन निर्णय उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग क्र.एमएलआय-०७१७/प्र.क्र.
२०/कामगार-६ दि.१२/०३/२०२४
२) विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांचे दि.३०/०९/२०२२चे पत्र आणि प्रोफेसर
ऑफ प्रॅक्टीस पदावरील नेमणूकीची मार्गदर्शक तत्त्वे
३) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ अधिष्ठाता, आंतर-विद्याशाखीय
अभ्यास विद्याशाखा यांचे पत्र क्र.रातुमनावि/अआंवि/ २०२४/१०६, दि.२९/०२/२०२४
४) शासन निर्णय उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.३१२/म.शि.१
दि.०४/०१/२०२३
५) संचालक, ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था यांचे पत्र क्र.मश्रविसं/५२३
दि.१६/०५/२०२४

प्रस्तावना:

ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई/नागपूर या दोन्ही ठिकाणी -श्रम विज्ञान विषयाची पदव्युत्तर पदवी (Master of Labour Studies) हा दोन वर्षांचा पूर्णवेळ अभ्यासक्रम अनुक्रमे मुंबई विद्यापीठ आणि राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ यांच्या मान्यतेने शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पर्यंत राबविला जात होता/आहे. नवीन शैक्षणिक धोरण-२०२० (New Education Policy २०२०) नुसार श्रम विज्ञान विषयाची पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमात सुधारणा करण्यात आली असून, सदर अभ्यासक्रमाचे नाव -मानवी भांडवल व्यवस्थापन व कर्मचारी संबंध (Master of Human Capital Management and Employee Relations- MHCM&ER) असे केलेले आहे. सदर अभ्यासक्रम हा शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून मुंबई विद्यापीठ आणि राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ यांच्या मान्यतेने दोन वर्षांत एकूण चार सत्रांमध्ये (Semester) राबविण्यात येत आहे. या दोन्ही संस्था मुंबई व नागपूर विद्यापीठाची संलग्न असून त्या विद्यापीठांची पदव्युत्तर पदवी विद्यार्थ्यांना प्रदान करण्यात येते.

विभागाच्या दि.१२/०३/२०२४ च्या शासन निर्णयान्वये संस्थेचा मंजूर पदांचा आढावा घेऊन सुधारीत आकृतीबंध निश्चित करण्यात आला आहे. नवीन आकृतीबंधात शिक्षकवर्गीय संवर्गात मुंबई येथे संचालक १ पद, प्राध्यापक १ पद, सहयोगी प्राध्यापक १ पद आणि सहायक प्राध्यापक २ पदे अशी एकूण ५ पदे आणि नागपूर येथे उपसंचालक १ पद, सहयोगी प्राध्यापक १ पद व सहायक प्राध्यापक २ पदे अशी एकूण ४ पदे मंजूर आहेत. याशिवाय तासिका तत्वावर अभ्यागत प्राध्यापकांच्या सेवा घेण्यासाठी मुंबई व नागपूर याठिकाणी प्रत्येकी ८ पदे (एकूण १६ पदे) मंजूर करण्यात आलेली आहेत. अशाप्रकारे शिक्षक संवर्गात २५ पदे (मुंबई १३ पदे व नागपूर १२

पदे) उपलब्ध करुन दिलेली आहेत. याशिवाय विद्यार्थ्यांना शिकविण्यासाठी अभ्यागत प्राध्यापक यांच्या सेवा मानधन तत्वावर घेण्यात येत आहेत.

संस्थेच्या बदललेल्या नवीन अभ्यासक्रमामध्ये काही नवीन विषयांचा समावेश करण्यात आला आहे. हे विषय उद्योग जगताशी संबंधीत आहेत. सदर विषय शिकविण्यासाठी उद्योग जगतामध्ये विशेषतः मानव संसाधन विकास (Human Resource Development), कर्मचारी संबंध (Employee Relations) या क्षेत्रात वरिष्ठ पदावर काम केलेल्या अनुभवी तज्ञांची गरज आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांप्रमाणे संस्थेमध्ये प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस यांची नेमणूक करण्याची कार्यपध्दती निश्चित करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाची रचना व उद्योगजगताशी संबंधीत नवीन विषयांचा विचार करता उद्योग जगतातील अनुभवी व तज्ञ व्यक्तींची गरज विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम शिकविण्याकरीता आहे. या बाबींचा विचार करता, मुंबई संस्थेमध्ये १ आणि नागपूर संस्थेमध्ये १ अशी २ प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस यांची नेमणूक ठराविक कालावधीकरीता करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय : विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई येथील संस्थेमध्ये १ व नागपूर संस्थेमध्ये १ अशी २ प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस (Professor of Practice) खालील मार्गदर्शक तत्त्वे विहित करुन यांची नेमणूक करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ) प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस (Professor of Practice) च्या नियुक्तीकरीता पात्रता

मानव संसाधन विकास/कामगार कायद्याचे अनुपालन/औद्योगिक संबंध या क्षेत्रात किमान १५ वर्षांचा अनुभव (प्राधान्याने वरिष्ठ पातळीवरील सेवा) तसेच औद्योगिक संस्थांमधील अनुभव हा विद्यार्थ्यांना शिकविण्यासाठी केलेली व्यक्ती प्राधान्याने प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस या पदाकरीता पात्र असतील.

ब) प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस (Professor of Practice) या पदाकरीता निवड करण्याची पध्दत

प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस या पदाच्या निवडीकरीता संस्थेचे संचालक हे संस्थेच्या वेब साईटवरुन जाहिरात देऊन प्रख्यात तज्ञांकडून नामांकन मागवतील. इच्छुक व पात्र असलेल्या उमेदवारांमधून संस्था स्तरावर संचालक यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करुन निवडी बाबतचा निर्णय घेण्यात येईल. या समितीत संस्थेचे सर्व सहायक/सहयोगी /प्राध्यापक यांचा समावेश राहिल. संचालक, ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था हे त्यांची नेमणूक एक वर्षाच्या करारावर करतील.

क) कार्यकाळ

प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस (Professor of Practice) या पदाचा कार्यकाळ हा एक वर्षाचा (दोन सत्रांकरीता) असेल. हा कालावधी जुलै ते जून असा १२ महिन्यांचा राहिल. कार्यकाळ पूर्ण झाल्यानंतर मुदतवाढ देताना त्यांच्या कामाचे मूल्यमापन करुन पुढील मुदतवाढीची प्रक्रिया करण्यात येईल. त्यांची कामगिरी व संस्थेची गरज पाहता, त्यांना जास्तीत जास्त दोन वर्षे मुदतवाढ देता येईल. या याशिवाय अपवादात्मक परिस्थितीत आणखी एक वर्ष मुदतवाढ देता येईल. प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस या पदावर नियुक्ती ही शैक्षणिक सत्रांपुरती मर्यादित असून ती तात्पुरत्या स्वरूपातील असेल. ही नियुक्ती नियमित नियुक्ती समजली जाणार नाही व त्यानुसार कोणताही अधिकार प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस म्हणून नेमणूक केलेल्या व्यक्तीस प्राप्त होणार नाही.

ड) मानधन:

प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस या पदावर नेमणूक होणा-या व्यक्तीला द.म. रु. १,००,०००/- (रुपये एक लाख फक्त) इतके मानधन देण्यात यावे. त्यामध्ये आयकर व इतर करांचा समावेश आहे. हा खर्च संस्थेच्या विकास निधीतून करण्यात यावा.

इ) प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस (Professor of Practice) या पदाची कर्तव्ये व जबाबदा-या

१. प्रोफेसर ऑफ प्रॅक्टिस या पदावर नियुक्त प्राध्यापकांना प्रत्येक सत्रामध्ये किमान दोन विषयांचा कार्यभार घ्यावा. यामध्ये विद्यार्थ्यांचे प्रकल्पाचे (प्रोजेक्ट) व सत्र मूल्यमापनाचे काम हा कार्यभाराचा भाग राहिल.
२. उद्योग जगतातील तज्ञांशी संपर्क साधून Add-on Modules राबविणे.
३. संस्थेच्या धोरणानुसार नवीन अभ्यासक्रम निर्माण करणे आणि विद्यार्थ्यांना शिकवणे.
४. विद्यार्थ्यांना संशोधन आणि स्वयंरोजगार याबाबत प्रोत्साहन देणे.
५. शैक्षणिक संस्था आणि उद्योगसमूह यामधील परस्पर संबंध वृद्धीगत करणे.
६. संस्थेतील अध्यापकांसोबत संयुक्तपणे संशोधनपर प्रकल्प राबविणे तसेच उद्योगांना सल्लागार सेवा पुरविणे (Consultancy Services) संबंधी कामे.
७. संस्थेच्या अध्यापकांसोबत संयुक्तपणे कार्यशाळा (Workshop), परिसंवाद (Seminar), विशेष व्याख्याने या सारखे उपक्रम राबविणे.
८. संचालक/उपसंचालक यांनी वेळोवेळी निर्देशित केलेली इतर कामे.

सदर शासन निर्णय शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२४०६२७१५४४३०४९१० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(स्वप्निल कापडणीस)
उप सचिव महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, मुंबई
- २) उपसंचालक, ना.मे.लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, नागपूर.

प्रत,

- १) प्रधान सचिव (कामगार), उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) कुलसचिव, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
- ३) कुलसचिव, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
- ४) निवड नस्ती (कामगार-६)